

Sprawozdanie z całkowitych dochodów w praktyce wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie

Ewa Walińska *
Bogusława Bek-Gaik **

Wstęp

Sprawozdanie z całkowitych dochodów¹ to „najmłodszy” składnik sprawozdania finansowego wymaganego przez MSSF. Obowiązek jego sporządzenia wprowadziła Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości od 1 stycznia 2009 r. Sprawozdanie to powinno prezentować informacje o rozpoznanych zmianach w aktywach netto jednostki w okresie sprawozdawczym, jako skutek transakcji innych niż wkłady i wypłaty na rzecz właścicieli. Stanowi to ukoronowanie zmian dokonanych w systemie rachunkowości w ostatnich latach, wskazując, iż wynik dokonań jednostki, aby zbliżyć się do wartości przedsiębiorstwa, musi obejmować również te przychody i koszty, które są uznane bezpośrednio w kapitale własnym.

---

* Dr hab. Ewa Walińska, Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki, prof. UŁ, e-mail: walinska@uni.lodz.pl

** Dr inż. Bogusława Bek-Gaik, Katedra Ekonomii, Finansów i Zarządzania Środowiskiem, Wydział Zarządzania, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, adiunkt, Katedra Rachunkowości Finansowej, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, starszy wykładowca, e-mail: bbek@zarz.agh.edu.pl, bekgaikb@uek.krakow.pl

¹ Inne określenie przyjęte w niniejszym artykule to sprawozdanie z wyniku całościowego, sprawozdanie z zysków całościowych (ang. *comprehensive income*).

Z punktu widzenia zasad pomiaru wyniku okresu wprowadzenie sprawozdania z całkowitych dochodów nie jest istotne, ma ono natomiast znaczenie dla prezentacji informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym. W tym zakresie MSR 1 pozostawia wiele swobody, zarówno co do formy samego sprawozdania z całkowitych dochodów, jak i jego wewnętrznej struktury. Dodatkowo nie obowiązuje jednostki do wskazania zależności między tym sprawozdaniem (głównie tej jego części, jaką są pozostałe elementy wyniku całościowego) a zestawieniem zmian w kapitale własnym.

W związku z powyższym powstaje pytanie, czy i jaki standard sprawozdawczy dla sprawozdania z całkowitych dochodów wypracowała polska praktyka gospodarcza. Aby na nie odpowiedzieć, dokonano analizy rozwiązań stosowanych w tym zakresie przez spółki giełdowe notowane na polskim rynku kapitałowym. W artykule przedstawiono wyniki przeglądu sprawozdania z całkowitych dochodów publikowanego przez wybrane spółki WIG 20, które mogą stanowić punkt wyjścia do rozważań dotyczących w szczególności:

- formy prezentacji wyniku całościowego przyjętego przez spółki (dwa czy jedno sprawozdanie),
- relacji poszczególnych pozycji wyniku całościowego z pozycjami kapitału własnego prezentowanymi w bilansie,

Jedną z kluczowych kwestii jest stwierdzenie, czy sposób prezentacji wyniku całościowego i kapitału własnego pozwala na analizę powiązań tych dwóch kategorii, co w znacznym stopniu decyduje o przejrzystości sprawozdania finansowego.

W artykule skoncentrowano się na formie prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów, istotności jego pozycji oraz kluczowych relacjach między nimi a pozycjami zaprezentowanymi w kapitale własnym w bilansie.

Podstawowym celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: czy sprawozdanie z całkowitych dochodów w obecnej formule w istocie zwiększa przejrzystość informacji finansowych o dokonaniach jednostki. W artykule wykorzystano wyniki studiów literaturowych, a także metody analizy finansowej. W polskiej literaturze przedmiotu problemem prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów zajmowało się niewielu autorów, badając w szczególności aspekty teoretyczne (por. Szychta, 2010, s. 117–139), aspekty empiryczne (por. Wójtowicz, 2009, s. 155–165), a także przydatność tego elementu sprawozdania finansowego dla użytkowników (por. Walińska, 2009, s. 335–338, Gierusz, 2005).

1. Sprawozdanie z wyników całościowych jako element sprawozdania finansowego zgodnego z MSSF

Rola sprawozdania finansowego w gospodarce rynkowej jest niepodważalna. Szeroki krąg użytkowników, nazywanych interesariuszami, oczekuje informacji wiarygodnej oraz istotnej, która mogłaby być wykorzystywana przez nich przede wszystkim do oceny działalności jednostki. W MSR 1 (*Międzynarodowy Standard*, 2008) sprawozdanie finansowe zostało zdefiniowane jako ustrukturyzowana prezentacja sytuacji finansowej i dokonań przedsiębiorstwa.

Celem sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia jest dostarczenie informacji na temat sytuacji finansowej, dokonań i przepływów pieniężnych jednostki. Realizacja tego celu wymagała – zwłaszcza w ostatnich latach, wskutek dynamicznie zmieniającego się otoczenia biznesowego – bardzo wielu zmian strukturalnych służących zwiększeniu użyteczności informacji finansowych. Badania wśród użytkowników sprawozdań finansowych (przeprowadzone przez grupę roboczą przy FASB) wykazały, że istnieje duża korelacja między tym, gdzie informacja jest prezentowana w sprawozdaniu finansowym a jej użytecznością w procesie podejmowania decyzji (por. *Exposure Draft*, 2010)².

Po ostatnich zmianach MSR 1, sprawozdanie finansowe, które muszą przygotować jednostki stosujące MSSF, obejmuje:

- sprawozdanie z sytuacji finansowej (dotychczasowy bilans),
- sprawozdanie z wyniku całościowego (sprawozdanie z całkowitych dochodów),
- sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym,
- sprawozdanie z przepływów pieniężnych (dotychczasowy rachunek przepływów pieniężnych),
- informacje dodatkowe (noty).

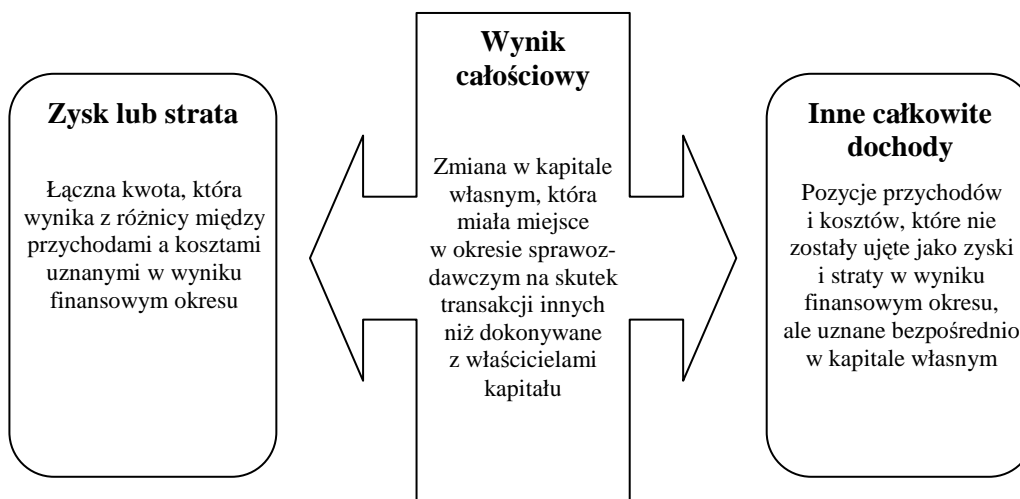
Największym novum w modelu sprawozdawczości finansowej jest niewątpliwie sprawozdanie z wyniku całościowego, które przedstawia dokonania jednostki w danym okresie. Wynik całościowy obejmuje wynik finansowy okresu (zysk lub stratę okresu/netto) oraz zyski i straty nie odnoszone bezpośrednio na ten wynik, lecz wykazywane w kapitale własnym (zob. rysunek 1).

---

² Informacja na temat wstępnego projektu standardu przygotowana przez Departament Rachunkowości Ministerstwa Finansów.

Rysunek 1. Części składowe wyniku całościowego

Źródło: opracowanie własne.

Przed zmianą MSR 1, czyli do końca 2008 r., zyski i straty odnoszone bezpośrednio na kapitał własny (określane jako zyski/straty kapitałowe) były wyodrębniane jedynie w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym. Od 1 stycznia 2009 r. wielkości te muszą być wykazywane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Odzwierciedlają one zyski i straty nie ujęte w zysku/stracie okresu/netto i są określane jako „pozostałe składniki wyniku całościowego”.

Pozostałe składniki wyniku całościowego (inne całkowite dochody) to w szczególności:

- zmiany w nadwyżce z przeszacowania środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych (zgodnie z MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* oraz MSR 38 *Wartości niematerialne*),
- zyski i straty aktuarialne z tytułu programu określonych świadczeń (ujmowanych zgodnie z MSR 19 *Świadczenia pracownicze*),
- zyski lub straty wynikające z przeliczenia pozycji sprawozdania finansowego jednostki działającej za granicą (zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*),
- zyski lub straty z tytułu przeszacowania aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (zgodnie z MSR 39 *Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena*),
- efektywna część zysków lub strat na instrumentach zabezpieczających w ramach zabezpieczania przepływów pieniężnych (zgodnie z MSR 39

Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena) (Międzynarodowy Standard, 2008).

Przedstawiony zakres przedmiotowy sprawozdania z całkowitych dochodów może być prezentowany w dwóch wariantach. Pierwszy z nich przewiduje jedno sprawozdanie z dokonań w okresie sprawozdawczym, co oznacza zastąpienie dotychczasowego rachunku zysków i strat sprawozdaniem uwzględniającym dodatkowo pozostałe składniki innych całkowitych dochodów (inne niż przychody/koszty uznane w wyniku finansowym okresie sprawozdawczego).

Drugi wariant to możliwość zaprezentowania oddzielnie dwóch sprawozdań o dokonaniach jednostki – rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z całkowitych dochodów rozpoczynającego się od zysku/straty netto okresu. Niezależnie od dokonanego wyboru formy prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów jednostka musi zdecydować, jakie składniki innych całkowitych dochodów ujawni w sprawozdaniu. W tej kwestii MSR 1 nie wymaga wykazania konkretnych kategorii przychodów/kosztów kapitałowych. Podkreśla jednak, że wybór dokonany przez jednostkę powinien zwiększyć przydatność informacji dla zrozumienia dokonań jednostki. Ponadto standard nakłada obowiązek ujawnienia korekt z przeklasyfikowania, odnoszących się do innych składników całkowitych dochodów (zob. Szychta, 2010, s. 117–139).

Odmienne MSR 1 reguluje kwestie związane z ujawnianiem kwot podatku dochodowego od innych całkowitych dochodów. Jednostka ma obowiązek ujawnić kwotę podatku dochodowego odnoszącego się do każdego składnika innych całkowitych dochodów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów lub w informacjach dodatkowych.

Taka dowolność oznacza, iż jednostka w sprawozdaniu z całkowitych dochodów może prezentować pozycje innych całkowitych dochodów:

- pomniejszone o odnośne skutki podatkowe, lub
- przed ujęciem odnośnych skutków podatkowych, z wykazaniem łącznej kwoty podatku dochodowego odnoszącej się do tych składników.

W pierwszym przypadku przychody i koszty są ujawniane w wartości netto, a zatem w sprawozdaniu nie jest ujawniana odrębna kwota podatku dochodowego. W drugim przypadku przychody i koszty są wykazane w wartości brutto (tj. bez skutku podatkowego), a podatek dochodowy w jednej kwocie jest ujawniony oddzielnie.

Reasumując, analiza postanowień MSR 1 w odniesieniu do sprawozdania z całkowitych dochodów wyraźnie wskazuje, iż jednostki mogą wybrać różne rozwiązania, co niewątpliwie może prowadzić w praktyce do braku porównywalności tego elementu sprawozdania finansowego.

2. Sprawozdanie z całkowitych dochodów a zmiany w kapitale własnym

Odrębnym obszarem badawczym w stosunku do wyniku całościowego jest jego relacja z kapitałem własnym. Jak wiadomo, to właśnie ta koncepcja ustalania wyniku dokonań jednostki ma objaśniać lepiej, niż wynik finansowy okresu, zmiany w kapitale własnym. Relacje więc pomiędzy pozycjami sprawozdania z całkowitych dochodów a pozycjami zaprezentowanymi w kapitale własnym są bardzo istotne. W ujęciu dynamicznym powiązania te są oczywiste, gdyż wszelkie zmiany w kapitale własnym powinny odzwierciedlać przychody i koszty uznane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Z kolei w ujęciu statycznym (bilans) zmiany te powinny korespondować z odpowiednimi pozycjami kapitału własnego, ujawnionymi w bilansie.

Inwestor, właściciel kapitału może analizować zmiany w kapitale własnym w kilku elementach sprawozdania finansowego:

- po pierwsze, w bilansie w grupie kapitał własny,
- po drugie, w zestawieniu zmian w kapitale własnym, będącym objaśnieniem do bilansu sporządzonego na początek i na koniec okresu w odniesieniu do tej części kapitału własnego, która nie jest związana z jego decyzjami,
- po trzecie, w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

W związku z faktem, iż bilans i sprawozdanie z całkowitych dochodów stanowią podstawowe składniki sprawdzania finansowego wydaje się, że kluczowa jest relacja między pozycjami uznanymi w tych sprawozdaniach.

W literaturze przedmiotu wskazano na dwie możliwości prezentacji elementów kapitału własnego w związku z wprowadzeniem koncepcji zysku całościowego:

- wariant pierwszy – polega na skumulowaniu pozycji kapitału własnego do minimalnej liczby kategorii (kapitał podstawowy, zapasowy – agio, zysk/strata lat ubiegłych, pozostałe kapitały własne),
- wariant drugi – polega na takiej zmianie struktury kapitału własnego, która pozwoliłaby na ujmowanie przychodów/kosztów kapitałowych danego okresu sprawozdawczego na dzień bilansowy jako pozycje zysku całościowego, a dopiero po dniu bilansowym dokonanie ich alokacji na odpowiednie komponenty kapitału własnego (Walińska, 2009, s. 335–338).

Obecnie – z uwagi na obowiązujące zasady wyceny bilansowej – jest możliwy jedynie wariant pierwszy, który mógłby podlegać modyfikacji, zwłaszcza w odniesieniu do kategorii pozostałe kapitały własne, obejmującej wszystkie przychody/koszty – zarówno wynikowe, jak i kapitałowe – za okres sprawozdawczy. Mógłby on być podzielony m.in. na takie elementy, jak: kapitał z ak-

tualizacji wyceny instrumentów finansowych (innych niż zabezpieczające), kapitał z przeszacowania aktywów trwałych niefinansowych, kapitał z wyceny transakcji zabezpieczających itd. Niewątpliwie jego szczegółowość powinna być uzależniona od pozycji ujmowanych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, gdyż tylko wtedy można wskazać powiązania między przychodami/kosztami ujmowanymi w tym sprawozdaniu z odpowiednimi kategoriami kapitału własnego w bilansie.

Reasumując, analiza literatury przedmiotu i regulacji w zakresie prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów nasuwa wiele wątpliwości co do funkcjonowania w praktyce tego nowego elementu sprawozdania finansowego. Dlatego w dalszej części artykułu przedstawiono wyniki badania empirycznego, które miało charakter pilotażowy i koncentrowało się na wybranych, zdaniem autorów, najbardziej istotnych problemach prezentacji informacji o wyniku całościowym w sprawozdaniu finansowym.

3. Badania – wyniki przeglądu sprawozdań finansowych 2009 wybranych spółek z WIG 20

Dla celów artykułu przeanalizowano informacje publikowane w sprawozdaniu finansowym spółek wchodzących w skład indeksu WIG 20 z 2009 r. oraz spółek mieszczących się w tym indeksie w ostatnich pięciu latach. Uznano, iż te właśnie spółki stanowią dobrą próbę badawczą dla omawianego zagadnienia z uwagi na swoją wielkość, jak i na fakt, iż prawdopodobieństwo występowania przychodów/kosztów uznawanych bezpośrednio w kapitale własnym w ich sprawozdaniach jest wyższe niż w innych spółkach.

Przeprowadzone przez autorki badanie zostało podzielone na dwa etapy:

- w etapie I przeanalizowano sprawozdania z całkowitych dochodów w celu określenia formy prezentacji wyniku całościowego oraz jego wewnętrznej struktury; z uwagi na bezpośrednie powiązanie pozycji ujmowanych jako inne całkowite dochody, z pozycjami kapitału własnego, przeanalizowano również strukturę tej części kapitału własnego wybranych spółek, w której są ujmowane inne całkowite dochody;
- w etapie II przyjęto do dalszej analizy tylko sprawozdania tych spółek, dla których udział innych całkowitych dochodów w zysku netto przekroczył 5%; celem tego etapu było ustalenie, czy takie spółki w sposób przejrzysty wykazały zarówno pozycje sprawozdania wyniku całościowego, jak i ich relacje z odpowiednimi pozycjami kapitału własnego w bilansie.

Wyniki analizy sprawozdania z całkowitych dochodów wskazują, że tylko cztery spółki sporządziły jedno sprawozdanie, pozostałe przyjęły formę tradycyjną – odrębnie sporządziły rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z całkowitych dochodów (tabela 1).

Tabela 1. Forma sprawozdania z całkowitych dochodów za 2009 r. wybranych spółek z WIG 20

Lp.	Nazwa Spółki	Jedno sprawozdanie	Dwa sprawozdania
1	ASSECO		X
2	Bioton		X
3	CEZ		X
4	Cyfrowy Polsat		X
5	GTC		X
6	KGHM		X
7	LOTOS	X	
8	PBG		X
9	PGE	X	
10	PGiNG		X
11	PKN Orlen	X	
12	Polimexms		X
13	TP SA		X
14	TVN		X
15	Agora		X
16	Cersanit		X
17	Kęty		X
18	Netia		X
19	MOL		X
20	Boryszew	X	
21	Orbis		X

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej części badania dokonano analizy pozycji ujawnianych przez spółki w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (tabela 2).

wolna strona tab. 2

Struktura sprawozdania z całkowitych dochodów była bardzo zróżnicowana – zarówno w odniesieniu do liczby pozycji, jak i ich nazwy.

Prawie wszystkie spółki zaprezentowały różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych (80,95%). Kolejną, najczęściej wyodrębnianą pozycją był podatek odroczony w odniesieniu do pozostałych dochodów całkowitych (71,43%) oraz przychody/koszty z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych (66,7%), na czwartym miejscu należy wymienić zysk/stratę netto z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (42,86).

W dalszej kolejności przeanalizowano pozycje kapitału własnego zaprezentowane w bilansie, korespondujące bezpośrednio z poszczególnymi elementami wyniku całościowego. (tabela 3). Generalnie spółki przyjęły cztery rozwiązania dotyczące struktury tej części kapitału własnego, w której były uznane przychody/koszty kapitałowe:

- rozwiązanie 1 – ujawniono jedną zbiorczą pozycję kapitału własnego – 1 spółka,
- rozwiązanie 2 – ujawniono dwie pozycje kapitału własnego – 7 spółek,
- rozwiązanie 3 – ujawniono trzy pozycje kapitału własnego – 8 spółek,
- rozwiązanie 4 – ujawniono cztery pozycje kapitału własnego – 5 spółek.

Można stwierdzić, że znacząca część spółek (8) zaprezentowała, niestety, minimalną liczbę pozycji kapitału własnego, wykazując tylko jedną lub dwie pozycje kapitału własnego korespondujące z elementami wyniku całościowego, a kolejne 13 spółek ujawniło trzy do czterech pozycji kapitału własnego, w których były uznane przychody/koszty kapitałowe.

Do dalszej analizy przyjęto tylko sprawozdania finansowe tych spółek, dla których udział innych całkowitych dochodów w zysku netto przekroczył 5%. Takie kryterium istotności spełniło jedynie 9 spółek, dla których przeanalizowano relacje wykazanych pozycji wyniku całościowego z odpowiednimi pozycjami kapitału własnego prezentowanymi w bilansie (tabela 4a i 4b)³.

---

³ Do ustalenia wskaźnika istotności przyjęto wartości bezwzględne wyniku całościowego i wyniku finansowego netto.

W przypadku spółek, dla których inne dochody całkowite były istotne, zbadano relacje między nimi a elementami kapitału własnego ujawnianymi w bilansie (tabela 5).

W tabeli 5 przedstawiono pozycje innych dochodów oraz odpowiadające im pozycje kapitału własnego z bilansu, których zmiana stanu powinna odzwierciedlać przychody/koszty kapitałowe ujawnione w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Tabela 5. Relacja pozycji innych całkowitych dochodów z pozycjami kapitału własnego wybranych spółek z WIG 20

Lp.	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów/kapitału własnego w bilansie	Pozycje	Spółki									
			ASSECO	GTC	KGHM	PBG	PKN Orlen	Polimexms	Cersanit	Kęty	Boryszew	
1.	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów	Zysk /strata netto z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	X		X	X						X
1a	Pozycja kapitału własnego w bilansie	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych						X	X			
2.	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów	Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2a	Pozycja kapitału własnego w bilansie	Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń (Kapitał z wyceny transakcji zabezpieczeń)		X		X	X				X	X
3	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	X	X		X	X	X	X	X	X	
3a	Pozycja kapitału własnego w bilansie	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	X	X		X	X	X	X	X	X	X
4.	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów	Pozostałe całkowite dochody ^a	X									
4a	Pozycja kapitału własnego w bilansie	Pozostałe kapitały własne				X						
4b		Inne skumulowane całkowite dochody			X							
4c		Niepodzielony zysk oraz kapitały zapasowe		X			X	X	X	X	X	X
5.	Pozycja sprawozdania z całkowitych dochodów	Podatek dochodowy związany z innym całkowitym dochodem	X	X	X	X	X	X			X	X

^a W przypadku ASSECO koszty za rok obrotowy rozpoznane bezpośrednio w kapitale.

Źródło: opracowanie własne.

Analiza tabeli 5 pozwala na identyfikację różnych podejść do badanego zagadnienia. Część spółek nie dokonała w sposób konsekwentny i przejrzysty prezentacji relacji między kategoriami sprawozdania z całkowitych dochodów a pozycjami zaprezentowanymi w bilansie w grupie kapitał własny. W tym podejściu, pomimo szczegółowej prezentacji przychodów/kosztów kapitałowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, nie ujawniono odpowiadających im pozycji kapitału własnego (por. spółki ASSECO, KGHM). Drugie podejście polegało na tym, że nie ujawniono szczegółowych kategorii w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, LUB w kapitale własnym (por. spółka Cersanit). W trzecim podejściu, w którym dokonano wyodrębnienia szczegółowych kategorii kosztów/przychodów kapitałowych, ujawniono również takie kategorie w bilansie w grupie kapitał własny. Takie rozwiązanie obserwujemy w spółkach: GTC, PBG, PKN Orlen, Kęty.

Reasumując, przeprowadzona analiza pozwala na sformułowanie następujących wniosków. W wyniku badań przeprowadzonych w etapie I stwierdzono, że większość spółek wybrała wariant prezentowania dwóch sprawozdań: osobno tradycyjnego rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z innych całkowitych dochodów (80,95%). Tylko blisko 20% spółek prezentowało jedno sprawozdanie z całkowitych dochodów.

Spółki zaprezentowały różne pozycje innych całkowitych dochodów i zastosowały również różne nazewnictwo dla określenia tej samej kategorii przychodów/kosztów kapitałowych.

Biorąc pod uwagę wyniki analizy struktury sprawozdania z całkowitych dochodów można stwierdzić, że praktyka polska przyjęła następujący standard prezentacji innych całkowitych dochodów – niezależnie od wybranej formy tego sprawozdania:

- 1) przychody/koszty z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zależnych,
- 2) przychody/koszty z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych,
- 3) zysk/strata netto z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- 4) podatek dochodowy odroczony w odniesieniu do pozostałych dochodów całkowitych.

Poważnym mankamentem sprawozdania z całkowitych dochodów jest zastosowanie różnego nazewnictwa dla tej samej kategorii, np. koszty/przychody z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających określono jako wycena instrumentów zabezpieczających/zabezpieczenia przepływów pieniężnych/zmiana wartości godziwej instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne itp. Zastosowanie różnego nazewnictwa i różnej formy prezentacji innych całkowitych dochodów powoduje brak możliwości porównywania sprawozdania oraz brak przejrzystości. Na uwagę zasługuje również fakt, że spółki bardzo różnie zaprezentowały w sprawozdaniu z całkowitych dochodów informacje dotyczące podatku dochodowego. Dominującym sposobem

prezentacji było ujawnienie kosztu/przychodu brutto, a następnie odrębnej pozycji podatek dochodowy – analogicznie, jak w przypadku rachunku zysków i strat.

Reasumując, zdaniem autorek, żadna ze spółek nie dostarcza wzorca sprawozdania z całkowitych dochodów. Sprawozdanie jest nieprzejrzyste i cechuje się brakiem porównywalności. Jego pozycje prezentowane są „luźno” – bez wzajemnego powiązania i bez jasnego odniesienia do prezentowanych pozycji kapitału własnego. Wymienione mankamenty prezentacji całkowitych dochodów sugerują, iż należałoby wypracować określony standard sprawozdawczości, który w jasny i wyrazisty sposób prezentowałby całkowite dochody, a jednocześnie umożliwiłby weryfikację zaprezentowanych danych w poszczególnych elementach sprawozdania finansowego.

Zakończenie

W artykule zaprezentowano wnioski, wątpliwości i problemy rozpoznane na podstawie przeglądu (analizy) sprawozdania z całkowitych dochodów wybranych spółek giełdowych z WIG20. Przegląd potwierdził, że ten składnik sprawozdania finansowego nie jest przejrzysty, czytelny i nie daje pełnej wiedzy na temat wyniku całościowego.

Wprowadzenie przez MSR 1 sprawozdania z całkowitych dochodów jest sygnałem wskazującym istotną zmianę modelu sprawozdawczości finansowej. Wyraźnie oddzielony wynik ekonomiczny od innych całkowitych dochodów ma ułatwić ocenę rzeczywistych dokonań jednostki.

Problem prezentowany w niniejszym artykule jest dostrzegany przez instytucje odpowiedzialne za regulację rachunkowości i zarządzających. W wielu dyskusjach jest podnoszona kwestia zasadności wprowadzenia sprawozdania z całkowitych dochodów przed dokonaniem rewolucyjnych zmian samego sprawozdania finansowego. Jak bowiem wskazują wyniki badań pilotażowych, praktyka gospodarcza nie przywiązuje zbytnej uwagi do tego sprawozdania, traktując go jako jeszcze jeden obowiązek ujawnienia danych ustalonych w systemie rachunkowości, nie dbając o ich przejrzystość i zrozumiałość dla użytkowników.

Literatura

- Exposure Draft of IFRS X Financial Statement Presentation*, 1 July 2010.
- Gierusz J. (2005), *Koszty i przychody w świetle nadrzędnych zasad rachunkowości*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, MSR 1, [w:] Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 339/3, z dnia 18.12.2008 r.
- Szychta A. (2010), *Pomiar i prezentowanie wyniku całościowego spółki kapitałowej w sprawozdaniu finansowym*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, tom 59 (115), SKwP, Warszawa, s. 117–139.
- Walińska E. (2009), *Koncepcja zysku całościowego a wartość bilansowa przedsiębiorstw*, [w:] *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych*, praca zbiorowa pod red. T. Kiziukiewicz, Difin, Warszawa, s. 335–338.
- Wójtowicz E. (2009), *Czy wynik całościowy jest potrzebny rynkowi kapitałowemu?*, [w:] Sobańska I., Wnuk-Pel T. (red.), *Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo UŁ, Łódź, s. 155–165.

Streszczenie

W artykule skoncentrowano się na formie prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów, istotności jego pozycji oraz kluczowych relacjach między pozycjami ujawnionymi w sprawozdaniu z całkowitych dochodów a pozycjami zaprezentowanymi w kapitale własnym w bilansie. Autorki dokonały przeglądu (analizy) sprawozdania z całkowitych dochodów spółek wchodzących w skład indeksu WIG 20 z 2009 r. oraz spółek mieszczących się w tym indeksie w ostatnich pięciu latach, podejmując próbę odpowiedzi na następujące pytania:

- 1) jaką formę prezentacji wyniku całościowego przyjęły spółki (dwa czy jedno sprawozdanie),
- 2) czy sposób prezentacji wyniku całościowego i kapitału własnego w bilansie pozwalają na analizę powiązań tych dwóch kategorii,
- 3) czy nowa koncepcja zwiększyła przejrzystość sprawozdania finansowego?

Summary

The statement of comprehensive income used by companies listed in the WIG 20 index

This article presents the key aspects of the presentation of the statement of comprehensive income. The authors examined information published in financial statements of companies included in the WIG 20 index in 2009 and companies which participated in this index in the last five years. The aim of the analysis was to find answers to the following questions:

- 1) what form of the presentation was adopted by companies (one or two statements)?
- 2) does the presentation of comprehensive income and equity allow the relations between these two categories to be analyzed?
- 3) has the new concept of comprehensive income increased the transparency of the financial statements?

Tabela 2. Składniki sprawozdania z całkowitych dochodów za 2009 r. wybranych spółek z WIG 20

Lp.	Pozycje	Spółki																	%					
		ASSESCO	Bioton	CEZ	Cyfrowy Polsat	GTC	KGHM	LOTOS	PBG	PGE	PGiNG	PKN Orlen	PoImexms	TP SA	TVN	Agora	Cersanit	Kęty		Netia	MOL	Boryszew	Orbis	
1.	Zysk /strata netto z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	X		X					X					X						X				42,86%
2.	Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	X		X					X					X					X		X			66,67%
3.	Koszty za rok obrotowy rozpoznane bezpośrednio w kapitale własnym po uwzględnieniu podatku odroczonego	X		X																				9,52%
4.	Różnice kursowe przeliczenia jednostek zależnych	X	X	X					X											X				80,95%
5.	Zmiana wartości godziwej papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży ujęta w kapitale własnym			X																				4,76%
6.	Udział w zmianach kapitałów własnych jednostek stowarzyszonych oraz wspólnych przedsiębiorstw (pozycje szczególne)			X																				4,76%
7.	Podatek odroczoney w odniesieniu do pozostałych dochodów całkowitych			X	X	X								X					X		X			71,43%
8.	Pozostałe całkowite dochody			X	X																		X	23,81%
9.	Przeszacowanie aktywów jednostek stowarzyszonych																					X		9,52%
10.	Wycena instrumentów finansowych																					X		4,76%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Pozycje kapitału własnego w bilansie wybranych spółek z WIG 20

L.p.	Pozycje kapitału własnego	Spółki														%								
		ASSECO	Bioton	CEZ	Cyfrowy Polsat	GTC	KGHM	LOTOS	PBG	PGE	PGNG	PKN Orlen	Polimexms	TP SA	TVN		Agora	Cersant	Kęty	Netia	MOL	Boryszew	Orbis	
1.	Kapitał rezerwowy (+ pozostałe kapitały rezerwowe)				X				X	X	X	X	X	X	X		X				X			38,10%
2.	Kapitał z aktualizacji wyceny		X						X			X					X							19,05%
3.	Kapitał z wyceny transakcji zabezpieczających					X					X							X						19,05%
4.	Pozostałe kapitały		X						X										X				X	23,81%
5.	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych	X	X			X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	76,19%
6.	Inne całkowite skumulowane dochody																					X		9,52%
7.	Zyski zatrzymane	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	95,24%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4a. Udział innych całkowitych dochodów w zysku netto wybranych spółek z WIG 20

Lp.	Pozycje kapitału własnego	Spółki										PKN Orlen
		ASSECO	Bioton	CEZ	Cyfrowy PolSAT	GTC	KGHM	LOTOS	PBG	PGE	PGiNG	
1.	Zysk strata z okresu sprawozdawczego	437 866	- 599 878	51 855	230 319	- 571 193	2 359 170	928 661	222 040	4 337 223	1 203 606	1 300 167
2.	Razem pozostałe dochody całkowite	- 31 198	- 8 057	851	-	- 121 067	- 391 155	- 16 849	96 040	- 40 715	13 721	- 88 753
3.	Suma dochodów całkowitych	406 668	- 607 935	52 706	230 319	- 692 260	1 968 015	911 812	318 080	4 296 508	1 217 327	1 211 414
4.	Wskaźnik istotności [2./1.]	7,13%	1,34%	1,64%	0,00%	21,20%	16,58%	1,81%	43,25%	0,94%	1,14%	6,83%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4 b. Udział innych całkowitych dochodów w zysku netto wybranych spółek z WIG 20

Lp.	Pozycje kapitału własnego	Spółki										Orbis
		Polimexms	TP SA	TVN	Agora	Cersanit	Kęty	Netia	MOL	Boryszew		
1.	Zysk strata z okresu sprawozdawczego	175 287	1 282	346 156	37 307	- 8 130	70 780	88 665	104 650	51 698	- 6 061	
2.	Razem pozostałe dochody całkowite	48 386	42	- 1 110	- 445	38 569	14 549	- 1 653	- 2 540	15 495	82	
3.	Suma dochodów całkowitych	223 673	1 324	345 046	36 862	30 439	85 329	87 012	102 110	67 193	- 5 979	
4.	Wskaźnik istotności [2./1.]	27,60%	3,28%	0,32%	1,19%	47,40%	20,56%	1,86%	2,43%	29,97%	1,35%	

Źródło: opracowanie własne.